

СПОСОБИ ТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ ПРИЗВИЩ (Морфологічний спосіб)

Morphological mean of the formation of Ukrainian surnames is described in this article. This mean is characterised by adding patronymic, possessive and some polyfunctional formatives to the names, nicknames and appellative attributes. The analyses of historical anthroponyms of Boykivshchyna testifies that Ukrainian surnames formed by morphological mean are different according to their structure and the character of lexical basis.

Українські прізвища появилися природнім шляхом у результаті закріплення за громадянами на основі юридичних актів кінця XVIII – початку XIX ст. тих додаткових іменувань (патронімів, індивідуальних та сімейних спадкових прізвищ, певних апелятивних означень особи), які функціонували як допоміжні до хрещеного імені засоби ідентифікації з давніх часів.

Під творенням прізвищ розуміємо ті процеси, що мали місце на етапі переходу певного іменування від першого носія (переважно батька, рідше матері чи іншого родича) до особи, для якої це іменування стало додатковим до імені засобом поминаті і, не змінюючись далі, переходило на наступні покоління.

Прекрасну ілюстрацію цих словотвірних процесів, результатом яких є сучасні українські прізвища, дає нам аналіз антропонічного матеріалу, що міститься в рукописних архівних джерелах – поземельних кадастрах Галичини 1785-1788, 1818-1820 рр. – так званіх Йосифінській та Францезанській метриках (далі ЙМ і ФМ), які зберігаються у ЦДА України у Львові (фонди 9 і 20). Антропонімічні тексти метрих як початок, крім особового імені, додаткові іменування, які, браковітом їх ознамастичний статус, можна кваліфікувати як прізвища в період становлення та стабілізації.

Прізвища бойків, давнього українського населення з території центральної та західної частини Українських Карпат, як і українські прізвища в цілому, утворюються двома способами – семантичним та морфологічним. Прізвища, утворені семантичним способом (інакше – первинні прізвища), форма їх не відрізняється від своєї лексичної бази – імен, прізвищ, апелятивних означень особи [4, 207]. У цій статті зупинимось на морфологічному способі деривації прізвищ, результатом якого є прізвища вторинні, утворені від антропонімів і деяких апелятивних означень особи переважно за допомогою відповідних суфіксів.

Морфологічний спосіб словотворення полягає у поєднанні афіксальних морфем з кореневою частиною в одне слово за певними словотвірними моделями, правилами, тенденціями, що існують у мові на різних етапах її розвитку [6: 6]. Стосовно прізвищ термін “морфологічний” означає ускладнення їх лексичної бази, тобто імен, прізвищ та деяких особових апелятивів спеціальними словотвірними формантами з одночасною зміною функції цих назв – переходом їх у додаткові до імен спадкові родові найменування. Твориться нове слово з власивою йому семантичною і словотвірною структурою. Лексична база прізвища – іменування батька (матері) ускладнюються на етапі словотвірного процесу формантами, які виконують прізвищотвірчу функцію. Утворені таким чином прізвища прийнято називати вторинними.

Базою вторинних прізвищ послужили такі ж лексеми, які дали початок первинним прізвищам – чоловічі автохтонні та християнські імена, прізвиська з найрізноманітнішою первісною семантикою, апелятивні означення особи, а також жіночі імена та андроніми, які не зафіксовані як лексична база первинних прізвищ.

Морфологічним способом утворено 3815 прізвищ сучасної Галицької Бойківщини (матеріал почерпнуто з 480 архівних справ ЙМ і ФМ, які фіксують антропонімію понад 200

сил), що становить майже 60% усіх прізвищ бойків кінця XVIII – поч. XIX ст. з прозорою семантикою ґврної основи, і ще 300 прізвищ з інномовною або “темною” лексичною базою.

Співвідношення вторинних прізвищ з усіма прізвищами, утвореними від лексем, що належать до різних груп онімної та апелятивної лексики, подане в таблиці 1.

Як видно з таблиці, найбільше (у процентному відношенні) прізвищ утворено від усичених безсуфіксних варіантів імен, найменше – від імен суфіксальних та усичено-суфіксальних. Вважаємо, що наявність квалітативних суфіксів у структурі імен не сприяло подальшому ускладненню назви іншими суфіксами. Імена з демінутивними суфіксами могли сприйматись як патронімі назви і не потребували спеціальних прізвищотворчих формантів. Найнижчим є показник вторинних прізвищ, утворених від апелятивних означень особи. Не зафіксовано у ІМ і ФМ прізвищ, деривованих морфологічним способом від чоловічих катонімімів. Натомість усі прізвища, лексичною базою яких є жіночі імена та андроніми утворені морфологічним способом. Вторинні прізвища утворювались найчастіше від іменування батька, рідше – матері, інколи, можливо інших членів родини. Оскільки навіть між патронімами і матронімами це завжди можна провести чітку границю (наприклад, чиє прізвище – батька чи матері – лягло в основу прізвища *Стамілак* або *Сундруп*; від якого імен – чоловічого Касько чи жіночого Каська утворене прізвище *Касцгай*), усі прізвища, утворені морфологічним способом, кваліфікуємо як патронімі в широкому розумінні цього терміна (латинське *patres* “батьки”). Визначальним показником прізвищ морфологічного способу творення є їх “патронімічна” деривація, а засобом вираження цієї деривації патронімі, посесивні та ряд інших формантів, які кваліфікуємо як прізвищотворчі.

Таблиця 1

Вторинні прізвища бойків з ІМ і ФМ

Лексична база прізвищ		Усіх прізвищ (в т.ч. від андронімів)	Вторинних прізвищ	
			в абсолютних одиницях (в т.ч. з андронімів)	у %
Християнське чоловіче ім'я	повне	536 (66)	437 (66)	78,6
	усичене	396 (29)	233 (9)	81,47
	суфіксальне і усичено-суфікс	1818 (122)	1194 (122)	65,68
Християнське жіноче ім'я		225	225	100
Усього від християнських імен		2885 (217)	2089 (217)	72,41
Слов'янське автохтонне ім'я	комполитне	11	5	45,46
	відкомполитне	122 (9)	101 (9)	82,79
	безсуфіксне			
	відкомполитне суфіксальне	444 (160)	283 (16)	63,74
Слов'янське відапелятивне ім'я або прізвище	неособова назва	1399 (85)	844 (85)	60,33
	особова назва	579 (29)	274 (29)	47,32
Усього від слов'янських імен і прізвищ		2555 (139)	1507 (139)	58,98
Апелятивне означення особи		922 (40)	219 (40)	23,75
в т.ч. катонімім		390	5	1,28
Усього від “прозорої” лексичної бази		6362 (396)	3815 (396)	59,96

Найпродуктивнішими моделями вторинних прізвищ на Бойківщині у час їх становлення та стабілізації були посесивні деривати з суфіксами **-ів** та **-ин**, прізвища з суфіксом **-ак** (**-як**, **-чак**) та патроніми на **-ович** /**-евич**, **-ич**. Перше місце на рубежі XVIII-XIX ст. серед усіх прізвищ, утворених морфологічним способом, займала модель з суфіксом **-ів** (у метричних записках **-ow**), який, будучи найпоширенішим суфіксом присвійних прикметників у мові східних слов'ян [1: 211], творив іменування сина за іменем чи прізвищем батька і, таким чином, виконував патронімічну функцію. Лексичною базою прізвищ на **-ів** послужили такі іменування, християнські чоловічі повні, усічені, усічено-суфіксальні та суфіксальні імена: *Wasyłow, Hawryłow, Prokopow, Jartymow, Fedłow, Klimow, Wachow, Hryciow, Iwankow, Stefaniszczow*, слов'янські автохтонні відкомпонитні імена *Goszkow, Sulilow*, слов'янські відапеллятивні імена та прізвища, *Bykow, Bulbanow, Kozłow, Krywkow, Nosurow*; апеллятивні означення особи: *Hrebennikow, Majstrow, Szynkurow*. В окремих випадках прізвища на **-ів** утворювались від чоловічих імен та прізвищ на **-а**: *Chomow < Choma, Lopatow < Lopata*. Прізвища на **-ів** у кінці XVIII ст. ще не пройшли формальної субстантивзації. Суфікс **-ів** сприймався як живий формант, що виражає приналежність, про що красномовно говорять майже усі записи прізвищ на **-ів** у родовому відмінку: *Hryckowego, Luciwego, Kowatowego*. Лише в поодиноких випадках у метриках фіксуються записи на зразок *Wasyła Terowa* паралельно з *Wasyła Terowego*. У багатьох випадках в одній сім'ї вживаються прізвища з суфіксом **-ів** і без нього: *Demanow* і *Demian*, *Magasow* і *Magas*. Особливо частими є такі приклади при творенні прізвищ від імен на **-ко**: *Klimkow* і *Klimko*, *Lazorkow* і *Lazorko*. Наведені приклади показують, що не усі антропоніми на **-ів** були уже сформованими прізвищами. Саме на це вказує і подальший розвиток вказаної моделі. У XX ст. на Бойківщині різко зменшилась відносна кількість прізвищ на **-ів**. Тепер ця модель займає 3-є місце серед прізвищ морфологічного способу творення. Іменування на **-ів** складають тільки 9,7% від кількості вторинних прізвищ та 4,32% від усіх прізвищ з прозорою семантикою творної основи. При цьому досить частими є випадки коли лексична база, яка в метриках була сформована суфіксом **-ow**, тепер у тих же записах виступає як первинне прізвище [3: 332].

Значно менше прізвищ бойківської говірки оформлені іншим посесивним формантом – суфіксом **-ин**, який творить присвійні прикметники від іменників з основами на **-а**. В антропонімії такі основи мають ще тільки жіночі, але і частина чоловічих імен, тому лексичною базою прізвищ на **-ин** ставали найрідноманітніші чоловічі та жіночі іменування: особові імена різної стимології, прізвища, апеллятивні означення особи: *Mykityn, Chomyn, Huryn, Ryndyn, Jacyun, Warmarun, Orunczyn, Tacyn, Kiertyun, Sowyn, Chochlyn, Lohazyn, Wdowun*. Оскільки структурні можливості суфікса **-ин** обмежувались основами на **-а**, то, закономірно, що багато прізвищ цієї моделі творилося від жіночих іменувань, особливо від андронімів, які на Бойківщині становили один з важливих засобів ідентифікації жінки: *Hrucyszyn, Pawłyszyn, Kosturczyn, Woronyszyn, Kowalczyn* (< *Hrucyha, Pawlycha, Kosturka, Woronycha, Kowalka*).

Модель на **-ин** у час становлення прізвищ займала 3-є місце серед прізвищ морфологічного способу творення і зберігає цю позицію в сучасній антропонімічній системі Бойківщини.

4-е і 5-е місця серед усіх вторинних прізвищ Бойківщини займає відповідно моделі з власне патронімічними формантами **-ович** /**-евич** та **-ич**.

Л.Гумецька відзначає, що патронімічний суфікс **-ич** і утворені на його базі **-янич**, **-ович**, **-евич** з первісним значенням приналежності належали до найбільш поширених суфіксів особових назв української актової мови XIV-XV ст. [5: 9]. За допомогою суфіксів **-ович**, **-евич** утворювались прізвища від усіх видів чоловічих іменувань – християнських імен різної структури: *Hermanowicz, Markowycz, Spomowycz, Waslowycz, Pankawicz*, слов'янських автохтонних відкомпонитних імен: *Borkowicz, Ludkiewicz, Jaroszewicz*; слов'янських відапеллятивних імен та прізвищ: *Byczkowicz, Hulkiiewicz*; апеллятивних означень особи: *Kowalowicz, Prystajowicz, Stawnykowicz*.

Суфікс **-ович** виступав після твердих основ, **-евич** – після м'яких та основ на **-к**. Однак з часом такий розподіл був порушений, що привело до утворення ряду паралельних прізвищ на **-ович** і **-евич** від однієї і тієї ж основи: *Lazarewicz i Lazarowicz, Michalewicz i Michałowicz, Jackiewicz i Jackowicz*. Неоднозначну слотовірну структуру має дуже поширене на Бойківщині прізвище Попович, яке можна вважати семантичним дериватом від апелятива "попович" поповичі становили окремий прошарок вільного населення Бойківщини [2: 30]

"Простий патронімічний суфікс **-ичь**" на базі якого постали **-ович** і **-евич**, в українській актовій мові набагато поступився останнім і утворював "як правило, патронімічні назви від особлих назв слов'янського походження (в'дапелятивних), спорадично від церковних або іншого чужомовного походження" [5: 9]. Подібно і в антропонімії Бойківщини модель на **-ичь**, хоч і не набагато, поступається моделі на **-ович** / **-евич**. Причиною цього є обмежені сполучувальні можливості суфікса **-ичь**, який поширювався, головним чином, на антропоніми з кінцевим **-а**. Таким чином, лексичною базою прізвищ на **-ичь** виступають жіночі імена та андроніми (перш за все на **-аня** і **-уля**), чоловічі імена різної етимології та структура, прізвиська, апелятивні означення особи: *Kastunycz, Orynicz, Kopkanicz, Bobanycz, Jackicz; Chomycz, Kubicz, Slawycz, Hubycz, Smetanicz, Babunicz*

На рубежі XVIII-XIX ст. на Бойківщині черне місце серед субстантивних патронімічних формантів і друге серед усіх прізвищотворчих суфіксів за кількістю утворених прізвищ займав суфікс **-ак** (**-як**, **-чак**). Зараз модель на **-ак** займає перше місце у групі усіх прізвищ морфологічного способу творення

Дуже поширений в українській мові суфікс **-ак** (**-як**), що творив від різних основ (дієслівних, іменникових, прикметникових) іменники з різним слотовірним значенням [1: 109, 2: 115-116], уже в XV ст. використовується як патронімічний формант, а особливо продуктивності іменування на **-ак** (**-як**, **-чак**) і патронімічне значення набувають у XVI-XVII ст. [8: 613]. Патронімічну функцію суфікса **-ак** (**-як**), поряд з іншими його значеннями, виділяють також дослідники польської антропонімії, а особливо продуктивністю відзначається патронімічна модель на **-ак** на території Руського осереддя [9: 31].

"Дzięki до високій продуктивності суфікса **-ак** (**-як**, **-чак**) і його необмеженій сполучувальній можливості, як у плані структури, так і семантики базової назви. На Бойківщині прізвища на **-ак** (**-як**, **-чак**) творилися від чоловічих та жіночих імен різної структури і етимології (християнських, автохтонних слов'янських), від прізвищ та апелятивних означень особи чоловічого і жіночого роду на привласені, на **-в** чи **-о**. *Antoniak, Oleciak, Baziak, redunak, Malaniak, Hafiak, Berczak, Borutiak, Pysiolak, Sobotak, Holotak, Szewkiniak*.

Значно меншою продуктивністю у творенні прізвищ бойків відзначалася суфікси **-ук** (**-юк**, **-чук**), **-ськ-ий**, **-цьк-ий**, **-инськ**

Поліфункціональний суфікс **-ук** (**-юк**), дуже поширений у патронімічній функції в антропонімії Волині, Поділля, Гуцульщини, не знайшов широкого застосування у творенні прізвищ Бойківщини. Хоч слотовірні можливості цього форманта не обмежувалися ні семантикою, ні структурою твердої основи, частіше лексичною базою прізвищ на **-ук** (**-юк**) виступають чоловічі іменування *Hawryluk, Kostuk, Symbaluk, Tesluk*

Формуючи патронімічні назви від основ на **-к**, зокрема від варіантів імен на **-ко**, **-ка**, суфікс **-ук** створив свою різновидність – досить поширений суфікс **-чук**, який згодом став виділятися в антропонімії як самостійний патронімічний формант. *Marynczuk, Jakimeczuk*. Патронімічна функція суфікса **-ук** (**-юк**, **-чук**) підтверджується наявністю в ЙМ та ФМ паралельних утворень з цим суфіксом і формантом **-ак** (**-як**, **-чак**): *Beuczuk – Beuczak, Martyniuk – Martyniak, Krawczuk – Krawczak*

Досить значна кількість бойківських прізвищ на **-ськ-ий**, **-цьк-ий** є переважно відойконімічними утвореннями, а тому кваліфікуються ними як прізвища семантичного способу творення. Однак двоморфемні ад'єктивні суфікси **-овськ-ий**, **-евськ-ий**, **-инськ-ий**,

як і мономорфемний суфікс **-ськ-ий**, будучи виразниками колективної приналежності, з XIV-XV ст. в українській мові почали формувати патронімічні моделі [8: 605]. В історичній антропонімії Бойківщини не менше 150 прізвищ на **-ський** (переважно на **-овський**), які хоч не завжди однозначні, вважаємо вторинними антропонімічними утвореннями від імен чи прізвищ: *Hnatowska, Budzowska, Szablowski*. На патронімічний характер прізвищ на **-ський** вказує і той факт, що на Бойківщині цей суфікс і тепер використовується як живий носій антропонімії. Гейвичівські – від прізвища Гейвич (с. Птаве). Петраківські – від прізвища Петраки (с. Ісаїв).

Показовим серед малопродуктивних прізвищотворчих формантів є суфікси **-инець** та **-овець** (відповідно 3,88% та 0,37% від усіх прізвищ морфологічного способу творення). Ці патронімічні моделі сформувалися у Карпатах протягом XV-XVIII ст. [8: 313]. Суфікс **-инець** творив патронімічні назви від основ на **-а-**: чоловічих та жіночих християнських імен; слов'янських автохтонних імен, прізвищ, досить часто – від андронімів: *Chomintec, Warwarintec, Chodynec, Szubintec, Droniszintec*. Процес становлення прізвищ на **-инець** та субстантивуюча функція суфікса **-ець** досить добре ілюструється антропонімічними парами *Jewczyń – Jewczyńec; Daniłczyń – Daniłczyntec, Łuczyn – Łuczyntec*.

Прізвища з суфіксом **-овець**, який відноситься до іменників II відміни, займають набагато скромніше місце в антропонімії Бойківщини, хоч чоловічих іменувань з твірними основами на **-о-** без сумніву, є більше, ніж основ на **-а-**.

Прізвища, у структурі яких виділяються суфікси **-к-о**, **-ик**, **-єць**, зокрема утворені від чоловічих християнських імен як напр. *Kłutko, Makaryk, Małutec*, переважно мають неоднозначну слотовірну структуру. Їх можна вважати семантичними дериватами від відповідних варіантів імен, або ж кваліфікувати суфікси **-к-о**, **-ик**, **-єць** як патронімічні прізвищотворчі.

Враховуючи первісну і збережену до тепер демінутивну функцію суфіксів **-к-о** та **-ик** при творенні варіантів чоловічих імен, переважно більшість відіменених прізвищ на **-к-о** та **-ик** вважаємо первинними. Патронімічну функцію цих суфіксів вважаємо тільки у тих випадках, коли слотовірні властивості суфіксів не відповідають семантичним вимогам і, зокрема, коли лексичною базою прізвищ на **-к** виступають жіночі імена та андроніми: *Holmczyk, Holmeczank, Petrynianczyk*.

Патронімічна функція суфікса **-ськ**, яку відзначають і українські і польські дослідники, в антропонімії Бойківщини ілюструється паралельними антропоніміями: *Marutec – він же Maruń; Huczanec – він же Huczaniow*.

Дуже багато в антропонімії Бойківщини репрезентуються моделі вторинних прізвищ з суфіксами **-ай**, **-ей**, **-ій**, **-ан** **-ун**, **-івк-а**, **-чик** і **-ач**. Усі ці форманти мають різноманітне слотовірне значення, у більшій чи меншій мірі використовуються в українському іменниковому словотворі, і, як вважають дослідники української антропонімії та як свідчать матеріали історичної антропонімії Бойківщини, можуть виконувати патронімічну функцію. Найвиразніше ця функція проявляється у прізвищах на **-ей**, лексичною базою яких є переважно імена та прізвища – іменники I відміни: *Blendej* (пор. *Blynda*), *Mykatej, Nastunej, Telegej* (пор. *Teliha*), *Chomej*.

Патронімічна функція суфіксів **-ій**, **-ай** засвідчується паралельними утвореннями з іншими формантами або наявністю відповідних антропонімів без суфіксів: *Orniń (< Orynda), Parasczńj (< Paraska), Steblińj* (він же *Stebłow*).

Прізвища з суфіксами **-ан** та **-ун** утворювалися переважно від слов'янських автохтонних відапелятивних імен та прізвищ: *Koczerhan, Sływkun, Sorokun* (пор. *Koczerha, Soroka, Sływka*); *Hryndaj, Lipaj, Kirczaj* (пор. *Hrynda, Lipa, Kirczow*).

Суфікс **-івк-а**, відомий в антропонімії як андронімічний формант (пор. прізвища *Wykowczyń < Wykowka, Kosmeczuk < Kosówka*) міг, на нашу думку, виконувати і патронімічну функцію, про що можна судити з прізвищ *Dymitrowka, Maciwka, Jaseniwka*. Не вважаємо, що це семантично деривовані прізвища від андронімів, оскільки в антропонімії Бойківщини не

знаходимо жодного прізвища, утвореного семантичним способом від поширених на цій території андронімів на *-иха, -аня, -уля*.

Кілька прізвищ з суфіксами *-ник* та *-ач* найімовірніше, є вторинними утвореннями від відповідних імен чи прізвицьк *Mychnijnyk, Sasnyk, Jawdochacz*

Слина безафіксна модель, що морфологічним способом казначє сина за іменем чи прізвицьком батька, є прізвища у формі родового відмінка. Ці іменування, як і посесивні моделі на *-ів, -ин*, у час становлення прізвищ вказували на приналежність деспотата до певної особи *Stas Holuba, Chrys Lazorka, Lesko Makara*. Згодом застигла форма родового відмінка однини, як і одиничні випадки застиглої форми родового відмінка множини на *-ят, -ят*, утворені від збірної назви дітей від іменування батька (*Kosciowiat, Mackowiat*), збереглися як прізвища

Продуктивність різних моделей вторинних прізвищ Бойківщини у час їх становлення і пострує таблиця 2.

Аналіз історичного антропонімного матеріалу Бойківщини показує, що українські прізвища морфологічного способу творення дуже неоднорідні і за своєю структурою і за семантикою лексичної бази. Переважна більшість їх утворена за допомогою посесивних, власне пагрозливих та ряду поліфункціональних суфіксів від чоловічих іменувань – імен, прізвицьк, ацелятивних означень особи. Незначна кількість прізвищ мотивована іменуваннями жінок – власними іменами та андронімами, при цьому останні проявили більшу активність у формуванні прізвищ, ніж жіночі імена. Утворені від іменування матері, від андроніми прізвища посередньо вказують на ім'я або прізвицько батька

Таблиця 2

Таблиця 2. Продуктивність прізвищетворчих формантів за даними ІІМ і ФМ

Формант	Кількість прізвищ						
	1	2	3	4	5	6	7
-ів	358	778	80			22,49	15,49
-ак (-як, -вак)	771	697	7	61	46	20,21	12,12
-ин	557	280	4	226	47	14,6	8,75
-ович/-евич	404	394	10			10,59	6,35
-ич	340	207	2	68	63	8,91	5,34
-ук (-юк, -чук)	176	149	5	8	14	4,61	2,77
-ськ-ий, -цьк-ий	158	158				4,14	2,48
-инець	148	102		16	30	3,88	2,33
родовий відм	109	102	7			2,86	1,71
-ей	59	56			3	1,55	0,93
-ик	55	33	4	14	4	1,44	0,86
-ій	49	36	2	1	10	1,28	0,77
-ец	39	36	1	2		1,02	0,61
-аш	18	18				0,47	0,28
-ай	15	15				0,39	0,24
-овец	14	14				0,37	0,22
-к-о	12	12				0,32	0,19
-ач	10	10				0,26	0,16
-івка	9	9				0,24	0,16
-ник	8	8				0,21	0,13
-ун	6	6				0,16	0,09
усього	3815	3080	114	396	225	100	59,96

Примітка. 1 – в абсолютних одиницях від усіх “прозорих” твірних основ, 2, 3, 4, 5 – в абсолютних одиницях від чоловічих імен, патронімів, андронімів і жіночих імен; 6,7 – у % до кількості вторинних (3815) та усіх (6362) прізвищ з “прозорою” семантикою лексичної бази. У цілому в час становлення та стабілізації прізвищевої системи (кінець XVIII - початок XIX ст.) морфологічні деривати мають перевагу над семантичними (відповідно 59,96% і 40,04%), що пояснюється великою часткою посесивних утворень, які у той час ще досить часто були живими засобами вираження присвійності.

Література

1. Бевзенко С.П. Історична морфологія української мови – Ужгород, 1960 - 415 с.
2. Бойківщина. Історико-етнографічне дослідження. – Київ: Наукова думка, 1983. – 304 с.
3. Бучко Г. Найпоширеніші структурні моделі прізвищ Бойківщини // *Badania dialektów i opomastyki na pograniczu polsko-wschodniosłowiańskim*. – Białystok, 1995. – С. 327-334.
4. Бучко Г.Є. Способи творення українських прізвищ (семантичний спосіб) // *Наукові записки ІДІТУ ім. В.Гнатюка*. – Серія Мовознавство 1 (VII). – Тернопіль, 2002. – С. 206-212.
5. Гумецька Л.Л. Нарис словотвірної системи української акцівної мови XIV-XV ст. – Київ, 1958 – 298 с.
6. Ковалик І.І. Основи словотвірної характеристики слова. Методична розробка для студентів-філологів, пил. 1. Львів, 1959 – 140 с.
7. Синявський О. Норми української літературної мови. – Львів, 1941, – 363 с.
8. Чучка П.П. Розвиток імен і прізвищ // *Історія української мови (Лексика і фразеологія)*. Київ: Наукова думка, 1983 – С. 592-620
9. Wolnicz-Pawłowska E. Osiemnastowieczne imięnictwo ukraińskie w dawnym województwie Ruskim. *Prace filologiczne*, 7 – Wrocław etc.: Zakład narodowy im. Ossolińskich, 1978. – 139 s.

Оксана Вербовацька (Тернопіль)

НЕОФІЦІЙНІ ІМЕНУВАННЯ ЖИТЕЛІВ СУЧАСНОГО СЕЛА (на матеріалі антропонімії сіл Великий та Малий Говилів Теребовлянського району Тернопільської області)

In der vorliegenden Arbeit ist das System der unoffiziellen des modernen Dorfbennennungen dargestellt, die auf dem anthroponymischen Material von zwei Dörfern Ternopoler Gebiets aufgebaut ist. Auf Grund der ausgedehnten Besonderheiten der Beinamen ist die Aufmerksamkeit der Spezifik ihres Funktionen neben den offiziellen Namen gewidmet. In der Untersuchung ist eine eingehende linguistische und Motivierungsanalyse der individuellen Beinamensträger, Familiennamen durchgeführt, sind auch die Schemen der vielgliedrigen Bildungen auf dem Basis der offiziellen und unoffiziellen Klassen der Antroponymen vorgelegt.

Функціонування офіційної системи іменувань у сучасному українському селі дуже часто обмежується письмовою фіксацією і діловою сферою побутування. В услому мовленні українці, як і інші слов'янські народи, часто користуються неофіційними назвами. в ролі яких виступають передусім індивідуальні прізвиська, що характеризують особу за різними ознаками (вдача людина, зовнішній вигляд, місце проживання і т. ін.), а також спадкові сімейно-родові антропоніми, які переважно вказують на відношення денотата до інших членів родини.